

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра релігієзнавства

ФІЛОСОФІЯ, РЕЛІГІЯ ТА МЕДИЦИНА В СУЧАСНУ ДОБУ

матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2025 р.

СЕКЦІЯ VIII.

РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ДУХОВНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

RELIGION AS A KEY DETERMINANT OF STUDENTS' ATTITUDES TOWARD THEIR STUDIES	163
<i>Margita Kollarova, Jana Trizuljaková</i>	
РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ДУХОВНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	167
<i>Жацько В. А.</i>	
ОСОБИСТІСТЬ У НОВІТНІХ РЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТАХ	170
<i>Кудин О. О.</i>	
ДІЯЛЬНІСТЬ РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	173
<i>Недавніа О. В.</i>	
ШЛЯХ ХРИСТІАНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	177
<i>Панько О. І.</i>	

СЕКЦІЯ IX.

ФІЛОСОФІЯ МЕДИЦИНИ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	180
<i>Галушко О. С.</i>	
УЯВА ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА	182
<i>Москвін Я. В.</i>	
ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ СПІЛКУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МЕДИЧНІ ТЕМИ: МІЖ КОНСЕКВЕНЦІАЛІЗМОМ І КАТЕГОРИЧНИМ ІМПЕРАТИВОМ	185
<i>Покотило К. М.</i>	

СТУДЕНТСЬКА СЕКЦІЯ

*Напрям 1. Питання філософії, релігії та медицини
у житті і творчості видатних діячів сфери охорони здоров'я*

СТРАЖДАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО МОРАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ З ПОЗИЦІЇ В. Ф. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКОГО	188
<i>Сосунович М. С.</i>	
КЛІНІЧНІ ПІДХОДИ СВЯТИТЕЛЯ ЛУКИ В ГНІЙНІЙ ХІРУРГІЇ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ	190
<i>Батюк Л. В., Феськов В. М., Чуприна М. В.</i>	

7. FAGAN PF. (2010). Religious Practice and Educational Attainment. Washington: Marriage and Religion Research Institute. 22p.
8. HORWITZ IM. (2021). Religion and Academic Achievement: A Research Review Spanning Secondary School and Higher Education. Review of Religious Research. 2021:63 (1): 107-154, doi.org/10.1007/s13644-020-00433-y
9. MATULNÍK J. et al. (2014). Analýza religiozity mladých katolíkov na Slovensku. Poznatky zo sociologického výskumu. 1. Ed. ISBN 978-80-7141-884-9. Trnava: Dobrá kniha. 347 p.
10. PIWOWARSKI W. (1996). Socjologia religii. 1. Ed. ISBN 9788322804216. Lublin: Red. Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. 473p.
11. KOLLÁR R, KOLLÁROVÁ M. (2014). Vzťah ku štúdiu. In: MATULNÍK J. et al. (2014). Analýza religiozity mladých katolíkov na Slovensku. Poznatky zo sociologického výskumu. 1. Ed. ISBN 978-80-7141-884-9. Trnava: Dobrá kniha. Pp. 173-183.

Жадько В. А.,

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
vit.zhadko@gmail.com

РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ДУХОВНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Започатковуючи обговорення будь-якої актуальної для суспільства проблеми, наукова громадськість далеко не завжди дотримується методологічного правила. А саме: попереднього визначення змісту основних понять, за допомогою яких вони можуть бути вирішені. Цього вимагає закон тотожності, відомий їй, але чомусь ігнорований на тій підставі, що йдеться про конференції науковців, які, знаючи зміст законів пізнання, невинно сліднують йому. Власний досвід участі в них не дає підстав для такого умовиводу. Між тим без єдності наукової спільноти в розумінні її представниками змісту понять в статусі “душі методу” (Гегель) вона не стає як для неї самої, так і для суспільного загалу впливовим суб'єктом його організації в аналогічному суб'єктному статусі. Думки ж окремих видатних мислителів не впливають на якість громадської думки. Ба, більше, вони привласнюються нею, стаючи змістом народної мудрості. Звідси й постійні заяви освічених людей, надто ж тих, які обирають для себе політичну партійну кар'єру, до мудрості народу, який нібито мудріший за справжніх носіїв об'єктивних знань і продуктивних наукових та суспільних ідей.

Сказане чітко проявляється і в плані масового захоплення науковою громадськістю в різних її галузевих проявах релігією в тому вигляді, як вона впродовж тисячоліть сприйнята народним загалом. Тобто, в її церковно-інституціональному, тісно пов'язаному з політико-правовими державними владно-примусовими інститутами. Тому є потреба в черговий раз звернутись до понятійного визначення сутності релігії як освяченої філософської мудрості в її заклик до людини стати на шлях самопізнання.

Отже, спробую обґрунтувати понятійно визначене розуміння суті релігії як певного типу світоглядної мотивації поведінки людини. Цілком очевидно, що воно має виходити з семантичного змісту самого слова. Достатньою підставою для цього є те, що, по-перше, мова є арсеналом мислення, по-друге, саме мова творить людину як носія загально-родового історичного досвіду і окремих народів, і людства загалом. Таким є висновок чільного представника сучасної філософської антропології Е. Морена, зроблений ним на основі фундаментальних праць. Справді, “має рацію твердження, що не людина створила мову, а мова створила людину; проте, заявляючи про це, обов’язково додавати, що мова створена гомінідами. Відтоді мова вже не слугує знаряддям комунікації й, у більш широкому розумінні, складної організації суспільства. Вона також перетворюється на культурний капітал, стає носієм сукупності знань суспільства і його навичок. Відтоді починається формування мови культури всередині системи суспільства” [2, с. 97]. При цьому мова культури природи визначає мову й культуру самого суспільства. На цьому наголошував також М. Гайдеггер, стверджуючи: “Завдяки грецькою мовою почутому слову ми знаходимось безпосередньо біля самої речі, яка перед нами, а не біля одного лиш значення слова” [3, с.116]. В цьому суть герменевтичного методу як такого, який поєднує слово, засвоєну систему мовлення і виконання його змісту мовниками. Бо звучання мови це ніщо інше, як культура природи, яку людина, формуючи культуру суспільства, зобов’язана трансформувати в систему суспільного та індивідуального мовомислення, а не звичного слово-говоріння.

Словник латинської мови, яка багато в чому перейняла змістовні характеристики грецької мови, наводить широкий смисловий перелік значення слова релігія. Причому, всі значення поєднані між собою тим, що вони суть: **“religatio, onis** [religo] прив’язування, підв’язування” [1, с. 866]. Це вже атрибутивна ознака закону, адже все зі всім взаємодіє, тому нерозривно взаємопов’язане. Що стосується переліку наведених значень слова **religio, onis**, то вони такі: совісність, добросовісність, благочестя, благоговіння, благоговійне відношення, набожність, богослужіння, богослужбові обряди, святість, святиня, священний предмет, предмет культу, сумнів, невпевненість, моральні сумління, нерозуміння, здивування, зачудування, невпевненість, злочин проти совісті, гріх, провина, муки совісті, заботон, ретельність, точність, віщування, знамення [1, с. 866]. Таким чином, **релігія** в її понятійному=філософському визначенні може характеризуватись як **нерозривна святість зв’язку світоглядно-мотиваційної поведінкової свідомості людини як з досвідом пращурів, так і в безпосередніх взаємовідносинах і взаємозв’язках із сучасниками**. Тобто, це досить складний духовний феномен, що має бути визначальним стрижнем в усіх формах міжлюдських, міжнародних, міждержавних відносин. Дотримуватись всіх перелічених складових не лише пересічна, але й непересічна людина нездатна, тому єдиним суб’єктом релігійної поведінкової практики оголошується Бог в якості поняття, мотиваційний зміст якого адекватно втілений в породжену його духом окрему людину – Ісуса Христа. Він не вчився, але в стані одкровення адекватно перейняв суть вчення. Для всіх тих,

до кого воно не приходить, вчення може бути засвоєне, але вже з певними відхиленнями від норми. Тому в католицизмі до боголюдей зараховані ангели як провісники об'єктивної логіки Буття, пророки, філософи, вчені, вчителі. Таким чином виходить, що всі ті, хто намагається слідувати перерахованим душевним станам, всього лиш намагаються проявити власну релігійність і богобоязливість. З цих позицій кожна людина релігійна, але різною мірою. Найбільш релігійними людьми якраз і є перелічені щойно категорії людей. Але на першому місці серед них мають бути люди, професійно зайняті філософією і як “матір'ю наук”, і як такі, що своїми досягненнями сприяли становленню самої релігії в її моністичному вигляді. Йдеться про античних філософів, найперше Платона, Арістотеля, Епікура, Сенеку, Плотіна, Августина Святого та ін.

Перераховані ознаки поняття релігія, з одного боку, характеризують складність зберігання людиною стану душевної рівноваги як міри її спокою та нормативної властивості її фізичного здоров'я. З іншого, без втрати рівноважного стану в ній не пробуджується дух пізнання, результати якого у вигляді законів, правил, принципів, норм поведінки мають бути покладені в основу організації суспільства. Звідси драматизм людського буття, виражений Августином у вигляді судження про те, що він народився для смертного життя й живої смерті водночас.

Так постає філософська проблема, виражена нагальною життєвою проблемою, суть якої в необхідності роздумів щодо сенсу життя, оскільки воно “пахне трупом”. Її вирішення, очевидно, в тому, що власне життя кожна людина має розглядати під кутом зору свого власного індивідуального й громадського здоров'я. Цього вимагають дві протилежні мудрі філософські максими. А саме: “у здоровому тілі здоровий дух” та “здоровий дух у здоровому тілі” (Д. Локк). Це ті діалектичні протилежності, які постійно супроводжують існування кожної людини в координатах наближення неодмінної біологічної смерті, або ж безсмертя як наслідку духовно-пізнавального способу життя впродовж всього часу його тривалості. Власне кажучи, філософія екзистенціалізму якраз і вирішувала цю драматичну проблему. Вона може набути й набуває ознак трагічності, якщо людина, вже ставши дорослою й певним чином освіченою, сприймаючи смерті інших людей, не замислюється над тим, яким чином та якими способами їй витіснити смерть зі своєї повсякденної свідомості, а не змиритись зі звичним “всі там будемо”. Але ж “там” – це або в забутті, час настання якого досить короткий, або ж у вічності буття суспільства доти, доки відкриті смертною людиною за її життя закони, витвори мистецтва, суспільні діяння й т. п. не стають для живих людських поколінь об'єктами постійної опори на них.

Отже, традиційно релігія асоціюється з діяльністю церкви. Принаймні, це судження вірне щодо прихожан. Але така асоціація, будучи надбанням масової свідомості, не спонукає їх до розуміння філософської сутності релігії, адже дотримання культової обрядовості швидше сприяє практиці ідолопоклонства, а не формуванню “уміння розуміти” (Монтень). Далеко не завжди це властиво й освіченим людям, включно з вченими й науковцями. Особливо ж тим, хто обирає для себе політичну діяльність, чинячи при цьому

свідомий обман виборців нездійсненими обіцянками на чудесне настання “кінця епохи бідності” та “покращення життя вже сьогодні”.

Філософія як заклик людини до самопізнання й водночас як основа релігії в наведених значеннях слів, які визначають душевний стан людини, якраз і розглядає її тіло як божественний у своїй святості постійно діючий храм, а не храм самого Бога як поняття, в якому здійснюються всі зазначені мисленнєві процеси. В цьому слід вбачати трипостасну – тіло, душа, дух – сутність людини, злагоджений і гармонійний взаємозв'язок яких в їх активній діяльності тільки й забезпечує її фізичне, моральне й пізнавальне здоров'я. І, як наслідок, рівноважний стан суспільства. Звичний церковний заклик до миру і злагоди у сподіванні на досягнення такого стану ніщо інше, як свідомий обман її ієрархів. Що ми маємо нагоду спостерігати впродовж вже понад десяти років в Україні.

Література:

1. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. М.: “Русский язык”, 1976. 1096 с.
2. Морен Е. “Втрачена парадигма”, *Філософська думка*. – №5-6. – 1995. – С.110-130.
3. Хайдеггер М. “Что это такое – философия?”, *Вопросы философии*. 1993. №8. С.113-123.

Кудин О. О.,

НМУ імені О. О. Богомольця,
oookudin61@gmail.com

ОСОБИСТІСТЬ У НОВІТНІХ РЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТАХ

Новітні релігійні культи відображають зміни в духовному житті суспільства, що пов'язані з глобалізацією, секуляризацією та пошуком нових сенсів. Вони виникають у відповідь на запити сучасної людини, яка шукає альтернативу традиційним релігіям.

Ключові риси Новітніх релігійних культів:

- Синкретизм: поєднання елементів різних релігій, поглядів і культур.
- Індивідуалізм: акцент на особистому досвіді та духовному розвитку.
- Глобальність: поширення культів через медіа та мережі, долаючи культурні й географічні бар'єри.
- Гнучкість: адаптація до соціальних і культурних змін.
- Соціокультурне значення: дані системи відповідають потребам постмодерного суспільства, пропонуючи нові способи розуміння світу та самореалізації. Вони також відображають зміну традиційних ідентичностей і пошук духовної свободи.

До нових релігійних рухів належать так звані неорелігії, які оформилися порівняно недавно у другій половині ХХ ст. Поява їх зумовлена змінами світоглядних парадигм, кризою традиційних релігій, взаємовпливами різних ку-